

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 22-23 травня 20235 року)

Одеса -2025

УДК: 1:403:316.6 (08)

Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства //
Матеріали VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 22-23 травня 2025 р.) 189 с.

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

- Збірник матеріалів VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства; соціокультурні трансформації молодіжного соціуму; соціокультурні трансформації освітнього середовища; культуру бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства; філософію менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 17 від 26 червня 2025 р.

«Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства»

22-23 травня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Лісеєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, завідувач історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Петінова Оксана Борисівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Начев Микола Юрійович – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП Філософія, кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського.

ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ ТВОРЧІСТЮ ТА ОСОБИСТІСТЮ

Творчість і особистість – це фундаментальні поняття у філософії, які розкривають глибокий зв'язок між людським існуванням, самовираженням і пошуком сенсу життя. Давайте розглянемо їх значення докладніше!

Творчість – це процес створення чогось нового, унікального, що виходить за межі вже відомого. У філософії творчість розглядається як спосіб реалізації свободи волі, подолання обмежень і прагнення до трансцендентного. Наприклад, Платон бачив творчість як відображення божественного натхнення. Гегель вважав творчість способом самопізнання духу через мистецтво та культуру. Сартр розглядав творчість як акт радикальної свободи, через який людина створює себе і свою реальність.

Особистість – це унікальний внутрішній світ людини, який формується в процесі самосвідомості та взаємодії зі світом. Філософія особистості досліджує питання індивідуальності, морального вибору та відповідальності. Наприклад, Кант підкреслював автономію особистості та її моральний закон як джерело гідності. Ніцше наголошував на творчій ролі особистості у «створенні себе» через подолання суспільних обмежень. Бердяєв розглядав творчість як вищий прояв особистості та шлях до духовного розвитку.

У філософському контексті творчість і особистість важливі, тому що вони дозволяють людині:

- шукати сенс життя: через самовираження ми наближаємося до розуміння своєї сутності;
- виявляти свободу: творчість – це акт вільного вибору, що дозволяє долати обмеження;
- будувати культуру та історію: людська особистість як творча сила формує цивілізації, етичні системи та нові ідеї.

Таким чином, філософія творчості та особистості вчить нас бачити в кожній людині потенціал до зростання, переосмислення реальності та духовного піднесення.

Тема творчості та особистості має глибоке коріння у філософії, простежуючись від античних уявлень до епохи Відродження, де людина утверджується як самостійний творець і центр всесвіту. У Платона творчість була пов'язана з ідеєю натхнення: митець, на його думку, не створює з нуля, а «наслідує» ідеї — вічні, божественні архетипи. Через мімезис (наслідування)

художник відображає вищу реальність, хоча сам акт творчості сприймався як щось, що йде від богів, а не від самої людини. Аристотель, учень Платона, розвинув цю думку, але додав, що мистецтво не просто копіює природу, а очищує душу через катарсис. Він бачив творчість як природний потяг людини до пізнання та впорядкування хаосу, де митець формує нову реальність, використовуючи розум та спостереження за світом. Епоха Відродження стала справжнім переворотом у сприйнятті людини та її творчих можливостей. Леонардо да Вінчі втілював ідеал «універсальної людини» – генія, що поєднує науку, мистецтво і філософію. Він бачив людину як творця, здатного досягнути закони природи і, вивчивши їх, самостійно створювати досконалі форми. Творчість для Леонардо – це не лише дар, а результат постійного пізнання та дослідження світу. Таким чином, від античних ідей натхнення та мімезису до ренесансного культу людини як творця простежується еволюція поглядів на особистість і творчий акт. Якщо у Платона митець був провідником божественних ідей, то у Леонардо – повноправним творцем, що власним розумом і талантом перетворює реальність.

У філософії Нового часу творчість починають розглядати не лише як акт наслідування природи чи божественного натхнення, а як радикальний прояв людської свободи та унікальності. Іммануїл Кант і Фрідріх Ніцше по-різному осмислювали природу творчості, але обидва бачили в ній ключ до розкриття сутності людини. У своїй «Критиці здатності судження» Кант вводить поняття генія як особливої особистості, яка створює щось нове не за встановленими законами, а формує самі закони творчості. Геній, за Кантом, не просто вміє наслідувати природу чи традиції – він здатен відкрити нові принципи, які стають зразком для інших. Творчість у цьому сенсі – це дар уяви та розуму, який дозволяє людині піднятися над буденністю і стати законодавцем у сфері краси та ідей.

Для Ніцше творчість – це акт волі до влади, спосіб самоподолання та утвердження власної унікальності. У «Так говорив Заратустра» він описує ідеал надлюдини, яка творить нові цінності, відкидаючи застарілі моральні системи. Творчість у Ніцше – це спосіб сказати «так» життю у всій його складності, без страху перед хаосом чи абсурдом. Художник чи філософ стає творцем не тільки мистецтва, а й самого себе, перетворюючи власне існування на витвір мистецтва.

Якщо у Канта творчість – це дар генія, що відкриває нові закони для культури, то у Ніцше – це постійна боротьба за самотворення, де кожна особистість може стати митцем власного життя. Обидва філософи вчать нас бачити у творчості не просто естетичний акт, а глибокий процес становлення людської свободи та індивідуальності.

Від античності до екзистенціалізму філософія особистості розкривала глибину людської природи через пошук істини, свободу та відповідальність.

Сократ і Жан-Поль Сартр – філософи, чії ідеї формують уявлення про те, як людина пізнає себе і творить власне життя.

Сартр розширив ідею самопізнання, стверджуючи, що людина не просто відкриває свою сутність, а створює її власними виборами. У його філософії екзистенціалізму людина «приречена на свободу» – ми повністю відповідальні за себе і за той сенс, який надаємо своєму життю. Відсутність наперед заданої сутності робить творчість не лише мистецьким актом, а способом буття: кожен вибір – це акт самотворення, де особистість формує себе з нуля.

Творчість – це не просто акт створення чогось нового, а глибокий процес самовираження, в якому розкривається унікальність людської особистості. Через творчий акт людина трансформує свій внутрішній світ у зовнішні форми – мистецтво, ідеї, вчинки – і тим самим утверджує себе у світі.

Справжня творчість неможлива без внутрішньої свободи. Лише коли особистість звільняється від зовнішнього тиску, соціальних очікувань і страху осуду, вона може створювати автентичні твори. Як писав Сартр, людина «приречена на свободу», і саме ця свобода дає їй силу формувати себе через творчість. У цьому сенсі творчий акт – це вияв свободи духу, що відмовляється від шаблонів і наважується йти незвіданим шляхом.

Творчість тісно пов'язана з суб'єктивним досвідом: емоціями, спогадами, переживаннями. Кожен творець проєктує власний внутрішній світ у свій витвір, роблячи його унікальним і неповторним. Саме через особистий досвід мистецтво набуває глибини й здатності торкатися душі інших людей – адже чим щиріше творець виражає себе, тим ближче його творчість стає до універсального людського досвіду.

Творчість як самопізнання і самотворення

Процес творення – це водночас подорож до себе. Створюючи, особистість не лише виражає те, що вже існує в її глибині, а й відкриває нові грані своєї сутності. Кожен акт творчості стає кроком до пізнання себе, способом осмислити власну унікальність і знайти гармонію між внутрішнім і зовнішнім світом.

Таким чином, творчість – це не просто продукт уяви чи таланту, а акт свободи та сміливості бути собою. Вона дає можливість людині залишити слід у світі, розповісти свою унікальну історію і показати, що справжнє мистецтво народжується там, де особистість наважується бути собою.

Творчість завжди розвивається на межі двох сил: прагнення особистості до самовираження та тиску соціальних норм, що визначають межі прийнятного. Саме в цій напрузі між індивідуалізмом і колективним мисленням народжується динаміка творчого процесу – боротьба за свободу самовираження або, навпаки, пошук гармонії з культурним контекстом.

З одного боку, соціальні норми виконують важливу функцію: вони структурують суспільство, забезпечують спільне розуміння цінностей і

сприяють передачі культурного досвіду. Однак ці ж норми можуть обмежувати творчу свободу, змушуючи особистість пристосовувати свої ідеї до суспільних очікувань. Історія знає чимало прикладів митців, яких суспільство не сприймало за життя (Ван Гог, Кафка), але чия творчість прорвалася крізь обмеження свого часу.

Творчий акт часто вимагає відваги порушити правила, відкинути догми і довіритися власному внутрішньому голосу. Індивідуалізм стає рушійною силою новаторства: саме через здатність дистанціюватися від колективної свідомості з'являються проривні ідеї в мистецтві, науці, філософії. Ніцше закликав творити «поза добром і злом», а Сартр наголошував, що справжня свобода вимагає відповідальності за власні вибори.

Проте творчість не завжди є антагоністичною до суспільства. Вона також може бути діалогом: особистість, досліджуючи себе, водночас відображає і переосмислює колективний досвід. Наприклад, художники епохи Відродження створювали нове бачення людини, але при цьому спиралися на античний культурний спадок.

Творчий потенціал розквітає там, де особистість знаходить баланс між внутрішньою свободою і діалогом із соціальним середовищем. Саме в цьому напруженні народжується справжнє мистецтво – як виклик і водночас як дзеркало епохи.

Цифрова епоха відкрила безпрецедентні можливості для творчості: кожен може стати автором, митцем чи винахідником, маючи доступ до інструментів та аудиторії у всьому світі. Соцмережі, штучний інтелект, віртуальна реальність – усе це розширює межі самовираження, дозволяючи експериментувати та миттєво ділитися ідеями. Проте нові форми творчості також стикаються з викликами: комерціалізація культури, інформаційний шум і тиск глобальних трендів можуть віддаляти особистість від її справжнього «я». Важливо зберігати баланс: залишатися вірним власним цінностям, навіть коли світ диктує інше. Справжня творчість у цифрову добу – це вміння інтегрувати технології, не втрачаючи людяності. Адже, зрештою, саме щирість, особистий досвід і унікальний погляд на світ роблять мистецтво справді живим.

Творчість і особистість – це серце культурного прогресу. Саме завдяки унікальним індивідуальним виразам народжуються нові ідеї, мистецькі стилі та світоглядні парадигми. Особистість, яка наважується мислити нестандартно, розширює межі можливого, а її творчий пошук стає фундаментом для змін у суспільстві.

Філософія поглиблює це усвідомлення: вона допомагає осмислити природу свободи, сенс людського існування та цінність самовираження. Від Платона до Сартра філософи показували, що творчий акт – це не лише створення, а спосіб пізнання себе і світу.

У підсумку, культура розвивається там, де особистість має сміливість творити, а філософія – силу надихати на пошук глибшого сенсу буття.

Список використаних джерел

1. Кант І. Критика здатності судження. Пер. з нім. Юрія Шевельова. Харків: Акта, 2000. 423 с.
2. Козлов М. Філософія творчості. Київ: Либідь, 2000. 288 с.
3. Кримський С. Філософія буття, культури, освіти. Київ: Наукова думка, 2003. 360 с.
4. Попович М. Світогляд і творчість. Київ: Наукова думка, 1985. 280 с.
5. Шевчук В. Діалог про творчість. Київ: Темпора, 2011. 208 с.

Рилова Ольга Юріївна – доктор філософії, доцент кафедри філософських і політичних наук Черкаського державного технологічного університету

ВПЛИВ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Освіта є соціальним феноменом, глибоко вбудованим у культурний контекст. Способи, за допомогою яких люди сприймають, обробляють та засвоюють інформацію, значною мірою залежить від їхньої культурної приналежності та соціальних взаємодій.

Під культурою дослідники зазвичай розуміють спільні погляди, переконання, вірування, цінності, звичаї, традиції, норми, моделі поведінки, що характеризують певну групу чи суспільство загалом. Разом з культурою людина засвоює певні форми мислення та способи діяльності, що передаються від покоління до покоління і впливають на її світогляд.

Представники різних культур можуть відрізнятися своїм ставленням до освіти та переконаннями щодо її цінності. Одні високо шануються формальну освіту та академічні досягнення, тоді як інші віддають перевагу емпіричному, практичному навчанню або самостійним дослідженням. Соціокультурний фон впливає на доступ до освітніх ресурсів, підтримку батьків, внутрішню та зовнішню мотивацію, загальне розуміння власної здатності досягати успіху, на навчальні уподобання щодо конкурентного чи кооперативного освітнього середовища, на ставлення до освіти взагалі.

Однією з ключових проблем сучасного освітнього середовища є дотримання балансу між впровадженням стандартизованих освітніх програм та визнанням і врахуванням різноманітності соціокультурних факторів. Заклади освіти часто стикаються з необхідністю підтримання академічних стандартів та

ОПИТУВАННЯ)	
Сімонов Михайло Олександрович, Атаманюк Зоя Миколаївна, БІОСФЕРА ТА НООСФЕРА	100
Сумченко Ірина В'ячеславівна	102
ВПЛИВ КІНЕМАТОГРАФУ ТА ТЕЛЕБАЧЕННЯ НА ТРАНСФОРМАЦІЇ У СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРІ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ТА КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ	
Секція 2. Соціокультурні трансформації молодіжного соціуму	
Гнатенко А. Г., Петінова Оксана Борисівна	105
ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ СЕРЕД МОЛОДІ (на основі результатів проведення соціологічного дослідження)	
Грачова Єлизавета, Петінова Оксана Борисівна	108
ВПЛИВ ВІДДАЛЕНОЇ РОБОТИ НА СОЦІАЛЬНУ ВЗАЄМОДІЮ ТА ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ (НА МАТЕРІАЛАХ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)	
Даниленко Анастасія Володимирівна, Врайт Галина Яківна	111
ЛІДЕРСТВО В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	
Лопуга Ореста Іванівна	114
ДУХОВНА КУЛЬТУРА МОЛОДІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	
Махницька Марія, Петінова Оксана Борисівна	116
ВІДНОШЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ДО СПОРТУ (НА МАТЕРІАЛАХ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)	
Поплавська Тетяна Миколаївна, Бутенко Єлеонора Геннадіївна	119
ТРАНСФОРМАЦІЇ ТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ І СВІДОМОСТІ МОЛОДІ ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
Соловей Анастасія, Петінова Оксана Борисівна	121
ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД ГАДЖЕТІВ СЕРЕД РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП (НА МАТЕРІАЛАХ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)	
Стороженко Ю. С., Петінова Оксана Борисівна	124
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ (НА МАТЕРІАЛАХ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)	
Секція 3. Соціокультурні трансформації освітнього середовища	
Кадієвська Ірина Аркадіївна	126
ОСВІТА ЯК СИСТЕМА ПРОЕКТУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО	
Начев Микола Юрійович	129
ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ	